

Okreni novu stranu...
Hepatitis C je moguće izliječiti!

Da li zaista znam šta je hepatitis C?

Hepatitis C je zarazna bolest koja može dovesti do hronične upale jetre a izazvana je hepatitis C virusom. Hepatitis C je ozbiljno oboljenje koje može dovesti do ozbiljnih, po život opasnih posljedica. Danas se procjenjuje da je hepatitisom C u svijetu zaraženo oko 170 miliona ljudi, a godišnje umre 400.000 oboljelih od posljedica hepatitisa C. Danas je većina oboljelih (oko 60%) zaražena intravenskim korištenjem droga – upotreba zajedničkih igala, šprica... U BiH, do 60% intravenoznih korisnika droga ima hepatitis C. Ukoliko ste bili ili još uvijek jeste intravenozni korisnik droga, onda za vas hepatitis C može biti ozbiljan zdravstveni problem. Hronični hepatitis C trebate shvatiti veoma ozbiljno jer može u velikoj mjeri narušiti vaše zdravlje pa čak uzrokovati i smrt.

Začudjuće je da je svaki drugi IV ovisnik pozitivan. Možda bih se ipak trebao testirati

Kako ću znati jesam li zaražen hepatitisom C?

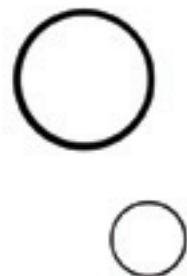
Nažalost, većina pacijenata ne zna da imaju virus hepatitisa C. Tome doprinosi činjenica da većina pacijenata (50-90%) nema nikakve simptome neposredno nakon inficiranja, a i osobe koje dobiju simptome često ne posumnjaju na hepatitis jer su simptomi nespecifični i veoma često slični simptomima gripe (umor, mučnina, povraćanje, blago povišena temperatura). Većina pacijenata koji su inficirani virusom (do 90%) razviju hroničnu infekciju.

Jedini način da budete sigurni da li imate hepatitis C je da se testirate. Ukoliko znate da ste pozitivni, tad imate mogućnost da preduzmete potrebne mjere kako biste izliječili svoju bolest i kako biste spriječili posljedice bolesti. Saznanjem da ste inficirani možete se odlučiti za adekvatan tretman koji će vam pomoći da zaštitite i sebe ali i druge sprječavanjem širenja infekcije.

Gdje se mogu testirati?

Testiranje na hepatitis danas vam je dostupno gotovo u svakom gradu. Testiranje je brzo, bezbolno, precizno, anonimno i besplatno. U centrima za liječenje ovisnosti kojem pripadate, možete se posavjetovati sa psihijatrom ili socijalnim radnikom gdje se možete testirati.

Ukoliko sam pozitivan a ne liječim se, da li mogu imati posljedice?

Kao što smo rekli, ukoliko ste oboljeli od hepatitisa C ne morate imati simptome bolesti koji bi ukazali na to da se radi o hepatitisu. Možete imati normalne ili samo blago povećane vrijednosti serumskih transaminaza a da istovremeno već imate oštećenje jetre. Ukoliko ne liječite hronični hepatitis C, hronična aktivna upala jetre može preći u cirozu i/ili može dovesti do nastanka raka jetre. Hepatitis C je upravo odgovoran za 40% ciroza jetre, 70% slučajeva raka jetre i 30% transplantacija jetre.

„**Anti HCV test**“ će utvrditi da li postoje hepatitis C antitijela. Ukoliko je test pozitivan to znači da su prisutna hepatitis C antitijela u krvi, odnosno da ste bili u kontaktu sa virusom. Na osnovu ovog testa se ne može procijeniti da li je riječ o akutnoj ili hroničnoj infekciji, zbog čega je potrebno uraditi dodatnu dijagnostiku.

Savjetovalište

TESTIRAJTE
SE NA
HEPATITIS

C

Pozitivan sam na hepatitis C, želim se liječiti ali ne znam šta trebam uraditi?

Nakon što ste uradili test i saznali da ste pozitivni neophodno je da se javite svom psihijatru ili socijalnom radniku u centru za liječenje ovisnosti kojem pripadate. Vaš ljekar će vas informisati da hronični hepatitis C možete izliječiti i da u BiH imamo dostupnu terapiju za tretman hepatitisa koja je za samog pacijenta besplatna.

Trenutno sam na metadonskoj/ buprenorfinskoj terapiji, da li se mogu liječiti?

DA! Odnedavno je omogućeno liječenje i za vas. Da biste dobili ovu terapiju neophodno je da ste minimalno 6 mjeseci u apstinenciji od korištenja narkotika ili da ste minimalno **6 mjeseci na stabilnoj supstitucionoj terapiji**. Metadon i buprenorfin ne pogoršava hepatitis C i ne stupa u interakciju sa terapijom za hepatitis. Ukoliko ste uključeni u metadonski ili buprenorfinski program, ne morate prestati sa terapijom niti smanjivati dozu. Vaš psihijatar će uraditi psihološku procjenu kojom će utvrditi da ste stabilni i samim tim podobni za liječenje, te će vas uputiti dalje najbližem infektologu ili gastroenterologu koji će biti obavezan da uradi sljedeće pretrage:

1. Testovi funkcije jetre podrazumijevaju određivanje vrijednosti **ALT i AST u krvi** kako bi se procijenilo da li je došlo do oštećenja jetre. Rezultati ovih testova su veoma važni ali imajte u vidu da oni mogu biti normalni čak i kod pacijenata sa hroničnim hepatitisom C.

2. Otkrivanje virusa u krvi – PCR test omogućava potvrdu **prisustva virusa i količinu samog virusa u krvi**. Potpuna dijagnostika bi obuhvatala i određivanje genotipa virusa što je značajno za određivanje trajanja i procjene uspjeha same terapije. Kod korisnika narkotika najčešći genotip je 3 i morate znati da ovaj genotip ima bolju šansu za uspješnom terapijom.
3. Ultrazvuk jetre je obavezan nalaz kojim se utvrđuje oblik, veličina i položaj jetre kao i prisustvo ograničenih promjena u tkivu jetre. Ukoliko postoji potvrda ovih promjena uputit će vas na CT ili magnetnu rezonancu.

4. Biopsija jetre se radi u bolničkim uslovima pod kontrolom ultrazvuka. Tom prilikom se uzima uzorak jetrenog tkiva i upućuje na patologiju. Rezultat biopsije pokazat će fazu upale jetrenog tkiva, postojanje i stepen fibroze, stepen masne degeneracije jetrenog tkiva, eventualno prisustvo malignih ćelija. Biopsija jetre se radi pod lokalnom anestezijom što je čini bezbolnom metodom a moguće komplikacije su minimalne. Ukoliko je biopsija jetre kontraindicirana, danas je moguće umjesto biopsije jetre koristiti Fibro test. Fibro test nam daje podatke koje dobijamo i biopsijom s tim da je metoda neinvazivna i nalaz se dobija na osnovu analize 6 parametara u krvi (alfa-2-makroglobulin, haptoglobin, apolipoprotein A1, gamma-glutamil transpeptidaza, ukupni bilirubin, alanin transaminaza-ALT), spola i godina starosti pacijenta. U svijetu se sve češće koristi i fibro scan, također neinvazivna metoda ali nažalost kod nas nije dostupna.

Postoji li lijek za hepatitis C?

DA! Najvažnije je da otkrijete svoju bolest na vrijeme i da započnete sa terapijom što je prije moguće. Savremena terapija hroničnog hepatitisa C podrazumijeva kombinovanu terapiju **pegiliranim interferonom alfa i ribavirinom**. Dužina trajanja terapije ovisi o genotipu. Ukoliko je riječ o genotipu 1 ili 4 tada liječenje traje 48 sedmica. Ukoliko imate genotip 2 ili 3 onda ćete biti na terapiji znatno kraće-24 sedmice. Bitno je napomenuti da je najčešći genotip kod intravenoznih korisnika droga 3.

Ciljevi liječenja su:

- Eliminacija odnosno potpuno izbacivanje virusa hepatitisa C iz organizma
- Prevencija ciroze jetre i raka jetre
- Poboljšanje kvaliteta života
- Prevencija prijenosa infekcije na zdrave osobe

Već nakon 12 sedmica možete dobiti prve informacije o uspješnosti terapije. Nakon 12 sedmica terapije hroničnog hepatitisa C vaš ljekar će vam uraditi kontrolni PCR – utvrditi broj kopija virusa. Ukoliko je ovaj broj smanjen u odnosu na broj prije terapije, tada se terapija nastavlja. Ukoliko nije došlo do smanjenja onda se terapija prekida na određeno vrijeme. Ukoliko ste negativni nakon 12 sedmica tretmana, velika je vjerovatnoća da ćete biti negativni i na kraju tretmana. Na kraju terapije (nakon 24 odnosno 48 sedmica ovisno o genotipu) uradit će vam ponovo PCR. Stabilan virusološki odgovor odnosno HCV RNK negativan nalaz se postiže kod 46-52% kod genotipa 1 i 4 odnosno čak **76-84%** kod bolesnika inficiranih genotipom 2 i 3. S obzirom na ovaj stepen izliječenja i s obzirom da kao bivši korisnik intravenoznih droga imate veću vjerovatnoću da ste inficirani genotipom 3, možete zaključiti da su vam šanse za uspješnom terapijom značajno veće.

Neželjeni efekti se mogu pojaviti kod nekih pacijenata, ali su uglavnom podnošljivi i prolazni

Mogu li imati neželjena dejstva terapije?

Terapija hepatitisa C može imati neželjene efekte ali bitno je zapamtiti da se oni često javljaju na početku terapije a značajno smanjuju kasnije. Kao reakciju na pegilirani interferon možete očekivati simptome slične gripi (povišena tjelesna temperatura, bol u zglobovima i mišićima, umor, gubitak apetita koji može biti praćen gubitkom tjelesne težine), možete očekivati promjene u funkciji štitne žlijezde, suhoću usta, privremeno opadanje kose i promjene srčanog ritma. Možete očekivati i promjene raspoloženja – nervozu, depresiju, promjene u ponašanju.

Važno je zapamtiti da su neželjena dejstva prolaznog karaktera. O svojim neželjenim efektima obavezno obavijestite svog ljekara kako bi vam ljekar pomogao u umanjenju neželjenih dejstava bilo prilagođavanjem doze ili davanjem dopunskih lijekova. Ovo je veoma važno kako ne bi došlo do potpunog prekida terapije jer bi u tom slučaju bio upitan sam ishod liječenja.

Najčešće zablude o hepatitisu

Zabluda: Da je hepatitis C stvarno štetan za moje zdravlje, osjetio/la bih simptome.

Istina je: Simptomi hepatitisa C su uglavnom blagi ili potpuno odsutni kod većine ljudi koji ga imaju; uprkos tome što oni nemaju simptome, oštećenja jetre svejedno mogu postojati.

Zabluda: Da imam hepatitis C, znao/la bih kako sam ga dobio/la.

Istina je: 30% ljudi sa hepatitisom C ne zna kako ga je dobilo. A svako ko želi da se testira i informiše, trebalo bi da za to dobije priliku.

Zabluda: Pošto je hepatitis C dugotrajna bolest, terapija će biti isto tako efikasna ako sačekam sa njenim započinjanjem.

Istina je: Osobe koje ranije počnu sa terapijom, imaće veću mogućnost izlječenja.

Zabluda: Hepatitis C nije tako čest kao HIV.

Istina je: HCV u nekim zemljama mnogo češći nego HIV.

Zabluda: Samo ljudi koji su već dugo intravenozni korisnici narkotika imaju visok rizik od hepatitisa C.

Istina je: Upotreba droga, čak samo jedanput i to prije mnogo godina, također je veliki rizik za dobijanje hepatitisa C.

Zabluda: Neželjeni efekti propisane terapije uvijek su gori nego sama bolest.

Istina je: Mada se neželjeni efekti terapije mogu pojaviti, mnoge osobe smatraju da su podnošljivi. Također, ozbiljni neželjeni efekti ne javljaju se kod svakoga.

Zabluda: Interferon se mora uzimati tri puta sedmično.

Istina je: Subkutani interferon kao standardna terapija, uzima se jednom sedmično.

Zabluda: Biopsija jetre koju će mi vjerovatno raditi je bolna i često dovodi do komplikacija.

Istina je: Biopsija jetre se radi pod lokalnom anestezijom kako ne bi bila bolna a mogućnost komplikacija je minimalna.

Zabluda: Samo oko 40% ljudi pozitivno reaguje na terapiju.

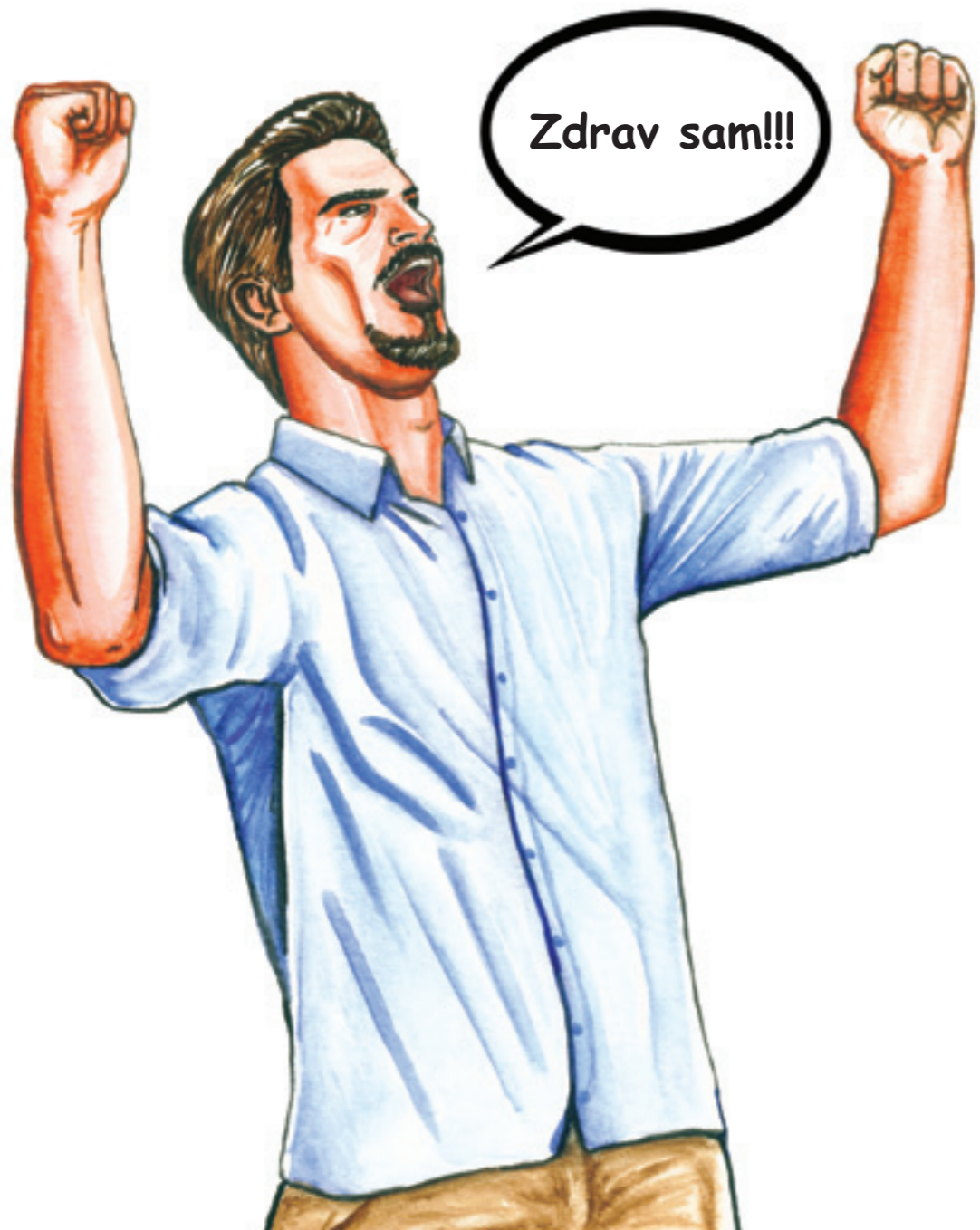
Istina je: Rezultati su znatno bolji za neke genotipove. Čak i ako terapija ne oslobodi tijelo od virusa u potpunosti, može da doprinese smanjenju upale i da poboljša cjelokupno zdravlje jetre.

Zabluda: Ako su enzimi jetre normalni, bolest je pod kontrolom.

Istina je: Mada se oni često testiraju i mogu biti korisni u mnogim situacijama, samo nivoi enzima jetre nisu najpreciznija analiza napredovanja bolesti.

Zabluda: Ako je nivo virusa hepatitisa C u krvi nizak, bolest nije tako ozbiljna.

Istina je: Količina virusa sama po sebi ne daje jasnu sliku napredovanja bolesti i zdravlja jetre.

Zdrav sam!!!

Lijek postoji!

Bolest je potrebno otkriti!

Bolest je potrebno liječiti!

Hepatitis C je moguće izliječiti!

Za pripremu ovog materijala korištena je sljedeća literatura:

1. Paul, Nina L., (2005), *Hepatitis C za sve koji žele znati više...*, Zagreb: Miš
2. World Health Organization. Dostupno na: www.who.int, [20. novembar, 2012.]
3. Harm Reduction. Dostupno na: www.harmreduction.org, [15. novembar, 2012.]
4. European Association for the study of the liver. Dostupno na: www.easl.eu/_clinical-practice-guideline, [01. decembar, 2012.]
5. Husic-Selimovic A et al. Dijagnostika i terapija hroničnih virusnih hepatitisa B i C: doktrinarni pristup, *Medicinski Arhiv* 2012; 66: 56-68.